

Sygn.akt III AUa 657/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Sławomir Bagiński

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji wnioskodawcy J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 maja 2017 r. sygn. akt III U 123/17

oddala apelację.

SSA Sławomir Bagiński SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka

Sygn. akt III AUa 657/17

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 30.03.2017 r., 31.03.2017 r., 3.04.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na podstawie art. 103-105, 127 oraz 138-140, art. 141 ust. 1-3 oraz art. 142-144 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz.U. Nr 58, poz. 290 ze zm.), ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.). po dokonaniu rozliczenia renty w związku z osiąganym w latach 2014 – 2016 przychodem ustalił J. K. nienależne świadczenie w kwocie odpowiednio 6677,34 zł, (...)82 zł, 6753,90 zł i zobowiązał go do zwrotu powyższych kwot (k. 233, 235, 237 akt rentowych).

Z decyzjami ZUS nie zgodził się J. K.. W odwołaniu wskazał, że jego faktyczne przychody za poszczególne lata były znacznie mniejsze, a ponadto ZUS nie mógł żądać zwrotu świadczenia za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał argumentację zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 10 maja 2017 r. oddalił odwołanie. Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny.

Decyzją z dnia 24.06.2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. (k. 38 akt rentowych) przyznał J. K. rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 20.03.2006 r. do 30.04.2011 r. Kolejną decyzją z dnia 15.04.2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. (k. 112 akt rentowych) ustalił J. K. prawo do renty na dalszy okres do dnia 31.03.2015 r. Ostatecznie decyzją z 11.05.2015 r. organ rentowy przyznał odwołującemu świadczenie rentowe na okres od 1.04.2015 r. do 30.04.2020 r. (k. 163 akt rentowych).

J. K. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej dokonał zgłoszenia wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 15.10.2012 r., z uwagi na jednoczesne podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Minimalna podstawa wymiaru składek za rok 2014 dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą stanowiła kwotę 2247,60 zł, za rok 2015 – 2375,40 zł, za rok 2016 – 2433 zł (60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek).

Łączny przychód osiągnięty przez J. K. wyniósł w 2014 r. 45281,17 zł i przekroczył niższą kwotę graniczną ustaloną dla tego roku, tj. 31822,80 zł o kwotę 13458,37 zł. Po dokonaniu rozliczenia za wymieniony rok ZUS ustalił, że J. K. pobrał nienależne świadczenie w kwocie 6677,34 zł. W kolejnych latach przekroczenie niższej kwoty granicznej następowało o 16055,85 zł (2015 r.) oraz o 14715,43 zł (2016 r.). ZUS po dokonaniu rozliczeń za te lata ustalił, że J. K. pobrał nienależne świadczenie w wysokości (...),82 (2015 r.) oraz 6753,90 zł (2016 r.) – decyzje ZUS z dnia 30.03.2017 r., 31.03.2017 r., 3.04.2017 r. (k. 233, 235, 237 akt rentowych). Wyliczając kwoty przychodów za poszczególne lata organ rentowy wziął pod uwagę przychody osiągnięte z tytułu zatrudnienia odwołującego na podstawie umowy o pracę w firmie (...) s.c. w Ł. , wykazane w zaświadczeniu z 18.01.2017 r. (k. 230 akt rentowych) oraz przychody stanowiące podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych. Te ostatnie przyjęte zostały przez ZUS w wysokościach 26.971,20 zł (za 2014 r.), 28.504,80 zł (za 2015 r.) oraz 29.196 zł. (za 2016 r.).

Faktyczne przychody J. K. z tytułu prowadzonej przez niego działalności gospodarczej w latach objętych przedmiotowymi decyzjami wyniosły odpowiednio (według jego oświadczeń) 14.464,62 zł, 6.829,22 zł i 1.161,88 zł.

Sąd Okręgowy odwołał się do przepisu art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887) - zwanej dalej ustawą o e.r.f.u.s. zgodnie z którym osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, jak również świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia. Stosownie do treści art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Przepis art. 84 ust. 1, 2 pkt. 1 oraz 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.) – zwanej dalej ustawą systemową- stanowi natomiast, że osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń

albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Stosownie zaś do treści art. 104 ust. 1 ustawy o e.r.f.u.s., prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy. Zgodnie zaś z ust. 1a. tegoż artykułu dla emerytów i rencistów prowadzących pozarolniczą działalność za przychód, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych. W myśl zaś art. 18 ust. 8 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

Przedmiot sporu sprowadzał się do oceny, czy ubezpieczony, jako osoba pobierająca świadczenie został pouczony o okolicznościach powodujących brak prawa do ich pobierania oraz czy zawiadomił organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w razie osiągnięcia przychodu, przekraczającego graniczną kwotę przychodu.

Zdaniem sądu wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego w sposób nie budzący wątpliwości interpretacyjnych potwierdziły, że ubezpieczony został należycie pouczony o zawieszeniu prawa do świadczenia rentowego lub jego części w razie osiągnięcia przychodu, przekraczającego kwotę 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, a także o tym, że w przypadku osiągnięcia przez osobę uprawnioną do świadczenia przychodu w kwocie przekraczającej miesięcznie 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, nie wyższej niż 130% tego wynagrodzenia, emerytura lub renta podlega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia. Wskazał również, że ubezpieczony nie zawiadomił organu wypłacającego świadczenia o osiągnięciu przychodu w rozumieniu wyżej cytowanych przepisów ubezpieczeń społecznych i jego wysokości, toteż organ rentowy mógł dochodzić zwrotu świadczenia za okres dłuższy niż 12 miesięcy, a więc zgodnie z art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej maksymalnie 3 lata. Jednocześnie Sąd dokonał oceny, czy świadczenie wypłacone przez organ rentowy było świadczeniem nienależnym, gdyż dopiero takie uznanie rodziłoby skutek z treści art. 138 ust. 1 ustawy tj. obowiązek zwrotu tego świadczenia. Zauważył, że dość jednolite orzecznictwo dotyczące zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych rozróżnia „świadczenie nienależne” od „świadczenia nienależnie pobranego”, a więc pobranego przez osobę, której przypisać można określone cechy dotyczące stanu jej świadomości, co do zasadności pobierania świadczenia, w tym w szczególności działanie w złej wierze, z premedytacją. Przyjęte jest, że takie cechy działania są istotne przy ocenie obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego wypłaconych mu nienależnie świadczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r., I UK 161/05). Podobnie wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 listopada 2004 r. (I UK 3/04) wskazując, że dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znaczenie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze. Wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 1977 r., II UR 5/77, z dnia 16 lutego 1987 r. URN 16/87 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 10 lipca 2013 r. III AUa 365/13). Podkreślił, że ochrona ubezpieczonego w tym zakresie nie ma miejsca w przypadku świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego lub innego bezprawnego działania ubezpieczonego w celu uzyskania prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Świadczenia wypłacone w takiej sytuacji podlegają zwrotowi w trybie przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1997 r., II UKN 128/97).

Powołane wyżej orzecznictwo zdaniem sądu pozwala na przyjęcie, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości

lub w części (świadczenie nienależne, nieprzysługujące) na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego. W konsekwencji zasadnym jest wniosek, że jeżeli wypłata świadczenia nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego to niezasadne jest przyjęcie, że doszło do pobrania nienależnego świadczenia.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy podkreślił, że odwołujący był pouczony o zasadach wypłaty i wstrzymania świadczenia w przypadku osiągnięcia przychodu, przekraczającego graniczną kwotę przychodu za poszczególne lata. Wynika to z pouczenia zawartego w decyzji o przyznaniu renty (k. 39 akt rentowych) jak i decyzjach o przedłużeniu prawa do renty (k. 113 akt rentowych). Mając na uwadze powyższe, nie ulega zatem wątpliwości, że odwołujący z pewnością zdawał sobie sprawę, że w razie osiągnięcia przychodu określonego w Komunikacie Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stosowanych przy zawieszeniu albo zmniejszaniu emerytur i rent, będzie zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych przez niego świadczeń.

Zdaniem Sądu, pouczenia zawarte w decyzjach doręczanych ubezpieczonemu są jasne i zrozumiałe, albowiem wskazują wyraźnie na zawieszenie prawa do świadczenia rentowego lub jego części w razie osiągnięcia przychodu, przekraczającego kwotę 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, a także na to, że w przypadku osiągnięcia przez osobę uprawnioną do świadczenia przychodu w kwocie przekraczającej miesięcznie 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, nie wyższej niż 130% tego wynagrodzenia, emerytura lub renta podlega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia. Jednocześnie z treści ww. pouczeń wyraźnie wynika, że to na ubezpieczonym spoczywał obowiązek powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu określonego przychodu w danym roku rozliczeniowym i jego wysokości. Zawiadomienie organu rentowego o osiągnięciu przychodu ma bowiem niebagatelne znaczenie z uwagi na to, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane (art. 84 ust. 3 ustawy systemowej, art. 138 ust 4 ustawy emerytalnej).

Reasumując, Sąd I instancji stwierdził, że zaskarżone decyzje organu rentowego w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń są prawidłowe. Wysokość osiągniętych przez odwołującego przychodów w latach 2014, 2015 i 2016 z tytułu zatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej uzasadniała zmniejszenie wypłat części świadczeń. Nadmieniał także, że nie była kwestionowana w toku procesu zasadność matematycznych wyliczeń kwot podlegających zwrotowi. Kwestionowana była natomiast zasada, oparta na błędnym założeniu uwzględniania faktycznych przychodów z działalności gospodarczej, wbrew normie przepisu art. 104 ust. 1a ustawy o e.r.f.u.s.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych powyżej przepisów, oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył J. K..

Wyrokowi zarzucał naruszenie art.233 § 1 kpc poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, która skutkowałą błędnym przyjęciem przez Sąd I instancji, że:

- został należycie pouczony o braku prawa do pobieranego świadczenia i konieczności poinformowania ZUS o takim stanie, przez pouczenie o zawieszeniu prawa do świadczenia rentowego lub jego części w razie osiągnięcia przychodu przekraczającego 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, a także o tym, że w przypadku osiągnięcia przez osobę uprawnioną do świadczenia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nie wyżej niż 130% tego wynagrodzenia, emerytura lub renta podlega zmniejszeniu o kwotę maksymalnego zmniejszenia”, podczas gdy przywołane przez Sąd I instancji pouczenie zawarte w decyzji organu rentowego jest nieczytelne, niezrozumiałe, a w szczególności nie wynika z niego w jakiej konkretnie sytuacji miał obowiązek poinformowanie ZUS o przekroczeniu ww. kwot a ponadto nie wskazano trybu informowania o ww. okolicznościach;

- świadczenie rentowe pobierał ze świadomością jego nienależności oraz w złej wierze, przy czym w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie wskazano na podstawie jakiego materiału dowodowego Sąd I instancji poczynił tego rodzaju ustalenia, a przy tym ustalenie to jest błędne, ponieważ nie miał świadomości nienależności świadczeń i nie ukrywał przed organami państwa informacji o podjęciu dodatkowej działalności zarobkowej.

W ocenie skarżącego naruszenie przez Sąd I instancji przepisów miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy i dlatego wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie odwołań oraz zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, gdyż zaskarżony wyrok jest zgodny z prawem. Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia w zakresie pouczenia skarżącego przez organ rentowy co do okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty w całości lub w części a w konsekwencji słusznie przyjął, że świadczenie jest nienależne i dlatego podlega zwrotowi.

Sąd Apelacyjny, wbrew zarzutowi apelacji, podziela stanowisko sądu I instancji, iż J. K. był prawidłowo pouczone o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia albo wstrzymania wypłaty w całości lub części.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie była kwestia zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia w latach 2014 – 2016.

Zgodnie z przywołanym przez Sąd I instancji przepisem art. 138 ust.1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, osoba która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Stosownie zaś do ust.2 pkt 1 tego artykułu, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust.1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymania wypłaty, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania. Zwrot „była pouczone o braku prawa” nie może być rozumiany dosłownie, chodzi tu o klasyczne pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa. Pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, by pobierający świadczenie mógł odnieść je do swojej sytuacji, jednak nie musi odnosić się do indywidualnie pobierającego świadczenia, gdyż nie da się przewidzieć, które okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. Pouczenie może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji (por. wyrok SN z 3.02.2016 r. IUK 63/15 legalis nr 1461035 i powołane tam orzeczenia).

Sąd Okręgowy prawidłowo zinterpretował przepis art. 138 ust.1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. i stwierdził, że J. K. został prawidłowo pouczone o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia spowoduje zawieszenie w całości lub części świadczenia wskutek osiągnięcia przychodów. Stosowne pouczenie zostało zamieszczone na odwrocie decyzji z 24 czerwca 2006 r. przyznającej rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 20 marca 2006 r. (k.40 akt rentowych), a także w kolejnych decyzjach z np. dnia 26 listopada 2012 r. (k.144 akt ZUS), z dnia 15 maja 2015 r. (k.163 akt ZUS). Wprawdzie w treści pouczenia wymieniono rozmaite okoliczności skutkujące zawieszeniem lub zmniejszeniem świadczenia, jednak okoliczności te zostały zdefiniowane w sposób czytelny, wyraźny i niepowodujący trudności z przypisaniem ich do konkretnej sytuacji faktycznej.

Konkludując stwierdzić należy, iż J. K. był prawidłowo pouczone, że w przypadku osiągnięcia dodatkowych przychodów jest obowiązany do zawiadamiania o ich wysokości organ rentowy w celu ustalenia czy zachodzą okoliczności uzasadniające zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia.

Poza sporem w sprawie pozostaje fakt, iż od 20 marca 2006 r. J. K. pobiera rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, a prawo do tego świadczenia jest aktualnie ustalone od 30 kwietnia 2020 r. Nadto od 2009 jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w (...) s.c. w Ł. a od 15 października 2012 r. zgłosił też prowadzenie działalności

gospodarczej i z tego tytułu był zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne. Działalność gospodarczą wnioskodawca zakończył 31 marca 2017 r.

Przypomnieć w tym miejscu wypada, iż stosownie do treści art. 104 ust.1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust.2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust.1 pkt 4 i 6 ustawy. Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, iż pobrane przez wnioskodawcę świadczenie rentowe za lata 2014 – 2016, którego zwrotu domaga się organ rentowy było świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ust.2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Rozważenia wymaga natomiast kwestia, czy ubezpieczony zobowiązany jest do zwrotu świadczenia za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu, czy też za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania decyzji.

W niniejszej sprawie w tym zakresie ma zastosowanie przepis art. 138 ust.5 ustawy emerytalnej, bowiem to on reguluje kwestie nienależnie pobranych świadczeń ustalonych w związku z zasadami zmniejszenia i zawieszenia wypłaty emerytury lub renty. Zgodnie z cytowanym wyżej przepisem kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust.1 podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach – za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania decyzji.

Znaczenie pojęcia „powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodu” należy interpretować w zestawieniu z art.127 ust.1 ustawy emerytalnej oraz przepisami Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz.U. 1992.58.290) obowiązującego z mocy art. 194 ustawy emerytalnej.

Z brzmienia art.127 ust.1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS wynika, że emeryt lub rencista jest zobowiązany zawiadomić organ rentowy o podjęciu działalności, o której mowa w art.1 – 4 i o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu, a po upływie roku kalendarzowego – o wysokości tego przychodu uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym. Powołane wyżej Rozporządzenie precyzuje obowiązki emerytów i rencistów oraz organu rentowego.

Z przepisu § 3 rozporządzenia wynika, że oprócz informacji o zamiarze osiągnięcia przychodu z określonego tytułu konieczne jest także określenie, jaki on będzie miał wpływ na otrzymywane świadczenie. W zależności od treści oświadczenia organ rentowy zmniejsza wysokość świadczenia lub zawiesza jego wypłatę. Po upływie roku kalendarzowego emeryt lub rencista jest obowiązany do złożenia do końca lutego każdego roku kolejnej informacji o wysokości tego przychodu uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym, co wynika wprost z treści art. 127 ust.1 ustawy emerytalnej w związku z § 5 ust.1 rozporządzenia.

Skarżący J. K., co jest poza sporem, nie składał do organu rentowego oświadczenia o wysokości przychodów osiągniętych w latach objętych decyzjami tj. 2014, 2015 i 2016. Informacja taka wpłynęła dopiero w styczniu 2017 r. Pracodawca wnioskodawcy (...) s.c. w Ł. na żądanie ZUS złożyła zestawienia wynagrodzenia J. K. w spornym okresie. Także w styczniu 2017 r. skarżący złożył oświadczenie o wysokości przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej. Dopiero suma przychodów osiągniętych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i prowadzonej działalności gospodarczej pozwoliła na rozliczenie świadczenia rentowego za lata 2014 – 2016.

Okoliczność, iż organ rentowy miał wiedzę co do faktu zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej, nie zwalnia skarżącego z obowiązku informowania o wysokości osiągniętego przychodu z tych działalności. Nie ma zatem podstaw do ograniczenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranej renty jedynie do jednego roku kalendarzowego poprzedzającego rok w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia. Ograniczenie żądania zwrotu nienależnie

pobranego świadczenia do jednego roku opiera się na założeniu, że organ rentowy posiada wiedzę dostarczoną przez ubezpieczonego, na podstawie której powinien podjąć stosowne czynności, ale na skutek własnego zaniedbania tego nie czyni. Jeżeli natomiast świadczeniobiorca nie dopełnia swoich obowiązków co do informowania organu rentowego o okoliczności mającej wpływ na wysokość pobieranego świadczenia lub jego zawieszenie czy zmniejszenie, to nie korzysta z przywileju złagodzenia rygorów instytucji zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. Wyrok SN z 27.08.2009 r. II UK 398/08 lex 785142).

Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia Sądu I instancji co do kwot przychodu z poszczególnych tytułów ubezpieczenia przyjętych do rozliczenia renty w latach 2014 – 2015 i 2016. W szczególności prawidłowo przyjęto przychód z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej.

W świetle art. 104 ust.1a ustawy emerytalnej w związku z art. 18 ust.8 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżącego, że do ustalenia przychodu z działalności gospodarczej należy przyjąć faktyczny przychód. Przepis art. 104 ust.1a wyraźnie stanowi, że za przychód, o którym mowa w ust.1 przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. W przypadku skarżącego za przychód z działalności gospodarczej, organ rentowy prawidłowo przyjął przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składki.

Mając powyższe ustalenia na względzie apelacja jako nieuzasadniona na mocy art. 385 kpc podlegała oddaleniu.-

SSA Sławomir Bagiński SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka